

Hadrianapolis Savaşı ve Roma Ordu sisteminin çöküşü

Yrd. Doç. Dr. Mert KOZAN

- Hadrianapolis Savaşı öncesi genel durumu bakacak olursak artık Ostrogotlar tamamıyla Hunların egemenliğini tanımıştı. Hermanarik'in kurduğu bu büyük Ostrogot Devleti'nin parçalanması öncelikle orman
- Bu dönemde Vizigotların başında üç tane savaşçı reis dikkat çekmektedir. Athanarik, Frithigern ve Alaviv. Bunlar muhtemelen kendi kabilelerin savaşçı reisleridir. Ancak tarihi kaynaklara göre Athanarik bunların üst beyi konumundadır. Frithigern ve Alaviv, Athanarik'in gücünü tanımışlardır

- Ancak muhtemelen kabile işlerinde genel bir serbestîye sahiplerdir. Athanarik'in babası Rothestes zamanından beri Romalılarla olan ilişkileri son derece iyiydi. Babası Rothestes döneminde başlayan bu ilişkiler adeta Athanarik döneminde zirveye ulaşmıştı. Hatta Constantinopolis kentinde Rothestes'in bir büstü ya da en azından kendisi adına dikilmiş bir zafer sütunu vardı
- Esasında bu iyi ilişkiler Büyük Constantinus döneminden beri süregelenmekteydi

- Bununla birlikte yıllar geçtikçe durumlar değişmeye başladı. Aslında Vizigot-Roma ilişkilerinin bozulmasındaki temel sebep Athanarik'in Valens yerine Procopius'u desteklemesinden kaynaklanmaktaydı. İmparator Julian'ın kuzeni olan Procopius Valens'in İmparatorluğu'nu tanımamış ve ona karşı isyan etmişti.
- Athanarik ise bu iki isim arasında Procopius'u gerçek imparator olarak tanımış ve Constantinus döneminde yaptıkları anlaşma gereği yaklaşık olarak 30000 kişilik bir kuvveti Procopius'a yardım olarak göndermişti

- Bu gönderilen yardım birlikleri Trakya eyaletinin içlerine doğru ilerledi. Kuvvetlerinin başında Athanarik'in gitmemiş olması dikkat çekmektedir. Bunun temel nedeni ise Athanarik'in babasının kendisine asla Roma topraklarına ayak basma öğüdünün olduğudur.
- Ancak gönderilen bu kuvvetler ne Procopius'un kuvvetlerini görmüşler; ne de Procopius'un kendisini görmüşlerdir. Çünkü kuvvetler henüz Trakya'nın içlerine ulaşmadan Procopius hayatını kaybetmiştir.
- Trakya içlerine desteğe giden ordu işe Valens'in komutanları tarafından son derece güç koşullarda bırakılmıştır. İlk ordunun ikmal kaynakları kesilmiş ardından da orduya yiyecek sevkiyatı durdurulmuştur. Sevkiyat durunca ordunun durumu son derece kötüleşmiş, Tuna Nehri havalisine de ulaşamayan ordu, Roma ordusu tarafından savaşa girmeden teslim zorlanmıştır. Teslim olan ordunun büyük kısmı köle olarak Roma'nın dört bir yanına gönderildi

- Bu üzücü haberi alan Athanarik hemen bir diplomatik heyet kurarak Constantinopolis'teki İmparatora gönderdi.
- Diplomatik ekibin misyonu esasında son derece basitti. Diplomatik misyonun tek niyeti Athanarik'in yanlış tarafı seçtiğini kabul ettiğini bildirmek ve savaşta esir düşmüş veya yaralanmış Gotların iadesini talep etmekteydi.
- Ancak Valens bu talepleri reddetti; kardeşi Batı Roma İmparatoru Valentianus'a mektup yazarak ondan tavsiyeler talep etti. Valentianus'ın tavsiyesi son derece basitti; Athanarik ile kendi topraklarında yüzleşmesi gerektiğini bildirdi. Valens kardeşinin tavsiyesine uydu ve Tuna Nehri hududunu geçerek Athanarik'e kendi topraklarında saldırdı

- Bu savaşlar üç sene boyunca devam etti. Valens katıldığı hemen hemen her savaşta Gotlara üstünlük sağladı.
- Bunun neticesinde Athanarik bir barış antlaşması istedi. Valens kendisini tüm Tervingilerin kralı olarak tanıyacak, Gotlar, Roma'nın üstünlüğünü kabul edecek, Roma savaşta olduğu esnada yardım gönderecekti.
- Ancak muhtemelen Valens rakibine olan büyük saygısından kendisi ile karşılıklı konuşmak ve antlaşmayı bir kez daha tasdik etmek maksadıyla bir buluşma sağlamak istedi. Ancak buluşma gerçektelemedi. Athanarik tam Tuna Nehri'nin ortasında bir yerde buluşmayı dilemekteydi

- Muhtemelen hala babasının tavsiyesi üzerine Roma topraklarına geçmek için çekinmekteydi.
- Muhtemelen Valens kendisini güvenmediği hissetmediği için buluşma gerçekleşmedi. Ancak her şeye rağmen antlaşma karşılıklı verilen rehineler sayesinde hayata geçirildi. Antlaşma böylelikle 369 yılında imzalanmış oldu.
- Bu tarihten sonra Athanarik daha çok ülkesindeki Hıristiyanlarla uğraşmaya ve onlara acı çektirmeye mesai harcadı. Bu arada Frithigern ile arası bozuldu ve kendisi ile yaptığı savaş neticesinde ülkeyi terk etmek durumunda kaldı ancak Romalılar'ın sayesinde ülkesine geri döndü ve tekrar kontrolü ele geçirdi.

- Ancak Ostrogotları vuran dalga 376 yılına gelindiğinde kardeşlerinin paylaştığı makûs tarihi paylaşmak istemeyen Vizigotlar kendilerine tüm Vizigot ordularını yönetecek bir lider seçti bu kişi Athanarik'ti.
- Yurdun dört bir yanından toplanan Vizigot orduları Athanarik'in liderliği altında birleşiyor devasa bir ordu oluşturuyorlardı. Bu toplanan ordu Dinyester Irmağı'nın Batı yakasında konuşlanmıştı eğer Hunlar Vizigotlarla çatışmak istiyorlarsa bunu ancak nehri geçmek suretiyle yapabileceklerdi. Ancak Hun ordusunun atlı bir bölümü bir gece ay ışığından da faydalanarak atlarını nehirde yüzdürerek Got kampına baskında bulunmuştur.
- Bu baskın neticesinde paniğe kapılan Gotlar kaçmaya başlamış Athanarik'in tüm çabalarına bir direnme noktası oluşturulamamış bunun neticesinde Athanarik hızlı bir şekilde Prut Nehri havalisine doğru çekilmiş ve geri kalan Got askerleri ancak kaçmayı denemişlerdir

- Artık herhangi bir direnme ümidi kalmayan Athanarik yakınındaki birkaç yüzbin kişiyide alıp Romalı yazarların Caucalanda diye tabir ettikleri yani Got dilinde Hauhaland eski İngilizcede Highland olarak anılan bölgeye gelmişlerdir. Henry Bradley ve Herwig Wolfram bu bölgenin bugünkü Romanya'nın Transilvanya bölgesi olduğunu dile getirmektedirler. Bizde bu görüşe katılıyoruz. Transilvanya bölgesinin savaşın geçtiği bölgeye olan yakınlığı ve gerçekten de yüksek dağlardan oluşmasından dolayı bu görüş son derece mantıklıdır. Çaresiz kalan Frithigern ve Alaviv ise hemen İmparator Valens'e elçiler göndererek Tuna Nehri'ni geçip Roma topraklarına sığınmak istemişlerdir.

- İmparator muhtemelen bu sıralarda Antakya'daydı. Çünkü Perslerle karşı gerçekleştirilen seferin başında kendisi vardı.
- Gotlardan gelen bu sığınma talebini danışmanlarıyla birlikte değerlendiren Valens belki de tarihte vereceği ve İmparatorluğu adeta mahvolmanın eşiğine getirecek olan kararı verecekti.
- Yapılan anlaşma neticesinde Gotlar Roma'nın hizmetine girecekler yerleştikleri bölgede emirleri direk olarak Roma Valisinden alacaklardı. Roma üstüne düşeni yaptı Gotları Tuna Nehri'nin karşısına getirmek maksadıyla kâfi sayıda sal getirildi. Böylelikle büyük göç başlamış oldu. Böylelikle göç sabahın ilk ışığından gecenin zifiri karanlığına kadara sürecektir bir şekilde başlamış oldu

- Ancak Gotların pek çoğu büyük bir hevesle sallara doğru hücum edip biran önce karşıya geçmek için çabalıyorlardı. Bunun neticesinde son derece fazla sayıda olan Gotlar sallarin kapasitesinin çok üstünde sallara bindikleri için pek çoğu geniş nehir yatağını geçemedi ve salları battı. Pek çok Got bu şekilde hayatını kaybetti.
- Ancak belki de nehri geçip karşı kıyıya ulaşan Gotları çok daha zorlu şartlar bekliyordu. Roma askerleri tarafından ailelerinden alınan çocuklar İmparatorluğun dört bir yanına köle olarak gönderiliyorlardı. Böylelikle Roma'ya müteşekkir olan Gotların durumu hızla değiştı ve Roma'ya büyük bir öfke dalgası hâkim oldu

- Valens esasına baktığımızda kendisini güvene almıştı. Gotlar karşı kıyıya geçerken bütün silahlarını Romalı askerlere teslim etmişti. Dolayısıyla Valens herhangi çıkacak bir ayaklanmada dahi Gotların kendisine zarar verebileceğini ummuyordu. Ancak Gotlar yaptıkları pek çok yağma akını sebebiyle oldukça zengindi. Romalı askerlere cüzi miktarda rüşvet vermek suretiyle silahları edinebiliyorlardı.
- Valens bunu duyunca dehşete düştü. Hemen Gotları kabileler halinde bölüp parçalayarak İmparatorluğun farklı köşelerine göndermeyi düşündü; ancak başaramadı çünkü Gotlar hem sayıca son derece fazla hem de silahlanmış bir topluluktu. Bu esnada Hun zulmünden kaçan bir grup Ostrogot'un da sığınma istediğini duydu

- Buna izin vermedi ancak Saphrax önderliğinde Ostrogotlar Tuna'yı çok iyi tetkik ettiler ve nehrin azgın olmadığı ve savunmanın da zayıf olduğu bir noktayı seçtikten sonra buraya taarruz edip Roma topraklarına girmeyi başardılar.
- Böylelikle ilerde Frithigern'e ve soydaşlarına da yardım edecek olan önemli miktarda Got grubu Roma topraklarına girmişti.
- Daha önce de belirttiğimiz Gotlar artık çiftçilikle uğraşan küçük ve büyük baş hayvan besleyen bir topluluktu. Ancak yeni yurtlarında bunu yapmaya imkân verecek ölçüde topraklar bulunmamaktaydı.
- Esasında Valens bu insanların açlık tehdidiyle yüzleşmemesi maksadıyla önemli miktarda erzakı, bölgenin Roma valilerine göndermişti

- Trakya valileri Lupicinus ve Maximus aç gözlü insanlar olmalarının yanı sıra son derece kötü yöneticilerdi. Kendilerine gelen bu erzakları stoklayan iki vali bunları çok yüksek fiyatlarla Gotlara satıyordu.
- Gotların durumu son derece kötüydü. Açlık ve umutsuzluk Gotlarda hâkim olan genel havaydı. Pek çoğu bir köle karşılığında bir somun ekmek ve 10 gümüş pound karşılığında genellikle bir köpek alıyordu.
- Pek çokları da çocuklarını bir köpek karşılığında Romalılarla değişiyordu.
- Buradaki temel dürtü hem hayatta kalmak olabilir hem de çocuklarının açlıktan ölmesini görmek yerine onları köle olarak vermenin daha iyi bir seçenek olacağını düşünmüş olmalarıdır

- Kuşkusuz Frithigern Romalılarla herhangi bir çatışmaya girmekten kaçınıyordu.
- Çoğunlukla Roma'nın emirlerini uygulamaya çalışıyordu.
- Bundaki temel neden İmparatorluğun pek çok farklı köşesine dağılmış olan küçük yaştaki genç kız ve erkeklerden oluşan Gotlardı. Bunlara bir zarar gelmemesi için Roma ile iyi geçinmek gerekmektedir. Halkının tüm isyan isteğine rağmen Frithigern takipçilerini hep sükûnete davet ediyor ve biraz daha sabretmek gerektiğini söylüyordu.
- Lupiciunus, Frithigern ve Alaviv başta olmak üzere Got şeflerini Marcianopolis kentinde bir yemeğe davet etti. Bu sırada Frithigern ve takipçileri Marcianopolis kentinin dış surlarında kamp kurmuşlardı. Frithigern, Alaviv ve önemli Got şeflere davet için şehre gittiler

- Kendileri ziyafet esnasında iken koruma birlikleri ise muhtemelen açlığın da verdiği baskıyla şehirde satılan yiyeceklerden satın almak istediler.
- Ancak Lupiciunus'un emri kesindi. Gotlara hiçbir şekilde yiyecek satılmayacaktı. Çıkan tartışmalar yüzünden şehirdeki Romalı koruma birlikleriyle Gotlar arasında kısa süreli bir çatışma yaşandı.
- Frithigern soydaşlarının feryatlarını duyduğunda olaylar çoktan çığırından çıkmıştı. Karışıklık esnasında bir kısım üst düzey Got ve onlara eşlik eden koruma birliğindeki Got askerleri öldürüldüler. Frithigern ve bazı Got şefleri şehirden kaçıp ana kampa ulaşmayı başardılar. Bu tarihten sonra kaynaklarda Alaviv ismine rastlamamaktayız.
- Muhtemeldir ki Alaviv bu kargaşa esnasında hayatını kaybetmiştir. Frithigern kampa ulaştıp diğer olanları da soydaşlarından dinledikten sonra "Savaşta ölmeyi açlıktan ölmeye tercih ederim" demiş ve hemen ordusunu toplayarak harekete geçmiştir

- Çok kısa bir süre sonra Gotların savaş trompetleri Marcianapolis'in içinde duyulmaya başlanmıştır. Marcianapolis'teki Roma garnizonu hemen savaş düzeni almıştır. Şehrin hemen dışında yapılan savaş Romalılar için korkunç neticelenmiştir. Roma garnizonu neredeyse tamamıyla yok edilirken henüz savaş neticelenmeden Lupiciunus hayatını güçlkle kurtarabilmiştir.
- Böylelikle Trakya'nın diğer bölgeleri Got yağma akınlarına açılmıştır. Roma ordusunda para ile tutulan Got askerleri birbir birliklerini terk etmiş ve soydaşlarının yanına katılmaya başlamışlardır. Yine aynı şekilde Trakya'nın madenlerinde çalışan pek çok kişi Gotlara katılmayı tercih etmişlerdir.
- Özellikle Trakya altın madenlerinde çalışan pek çok madenci Gotlara katılmıştır. Bunun neticesinde bir anda Got isyanı adeta bir fitili ateşlemiş ve bunun neticesinde büyüyerek Trakya'nın tamamını kapsayacak şekilde büyük bir ateş yakmıştır